№ 49. 1 žniŭnia 1916 h. Cena 5 fen.

HOMAN

BIEŁARUSKAJA WILEŃSKAJA CZASOPIŚ

WYCHODZIĆ DWA RAZY U TYDZIEŃ: U AUTORKI I U PIATNICY.

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty: na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 f., na 3 miesiacy—1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycyi: M. Stefanskaja 23.

Cena abwiestak: na 4-aj staranie za radok drobnymi literami—25 fenig.; drobnyje abwiestki—pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

TELEHRAMY.

U aposzni moment.

31 lipnia.

Zachodni front:

Anhlickije operacii kala Pozjer i Longwal paczali nowuju wialikuju anhlicka-francuskuju ataku, katoraja miž Longwal i Sommaj była wiedziena ad ianicy bolsz, czym 6 dywizijami, — tym czasam miž Pozjer i Longwal jana z nadta wialikimi siłami paczałasia tolki ŭ wieczery. Worahi nie zdabyli ni piadzi ziamli i ŭsiudy adbity z wielmi ciažkimi krywawymi stratami. Rukapasznyje bitwy, dziakujucy bawarskim, saksonskim i szlezwig-holsztynskim pałkam skonczylisia dla nas udaczna. 12 aficeroŭ, 769 sałdatoŭ i 13 kulemiotoŭ papali ŭ naszy ruki.

Na pałudni ad Sommy, Szampani i na ŭschodzi ad Maasu — artyleryjskije bitwy.

Na francuskuju latuczuju eskadru, katoraja chacieła napaść na Neŭenburg, nalaciali naszy latuny, prymusili jawiarnuć nazad i hnalisia za jej. Aeroplan worahoŭ s kamandzieram eskadry skinut na paŭnocznym zachodzi ad Miulhaŭzera.

Paruczyk Hoendorf skinuŭ swoj 11-ty aeroplan worahoŭ, paruczyk Wintgens—swoj 12-ty. Zbity pa adnym francuskim biplanie pry Ponta-Musson i Tiokur.

Uschodni front:

Z abodwych bakoŭ Fridrichsztadta adbity rasiejskije patruli.

Ataki na naszy pazycii kala Łohiszyna i Nobela adbity.

Proci hrupy armij Linsingena rasiejskije hramady wiali dalejszyje ataki z nadta ciažkimi stratami, asabliwa na-abapoł czyhunki Kowel-Sarny, miž Nitonicz i Turjej i naabapoł Lipy. Kontratakaj kala Stobychwy ŭziaty ŭ pałon 1889 sałdatoŭ i 9 aficeroŭ. Kala Buczacza ŭwarwaŭszyjesia ŭ paadzinokich punktach rasiejcy wykinuty nazad.

Hłaŭnaja Kamanda Armii.

Z aposznich dzion:

28 lipnia.

Zachodni front:

Kala Nju-Szapel niamiecki patrul uziaŭ 30 pałonnych, miž imi 3 aficeroŭ, i 2 kulemioty. Paśla niezwyczajna silnaho ahnia artyleryi anhliczanie na poŭnaczy ad Sommy wiali silnyje ataki, katoryje kala Pozjer i ŭ haju Furo zusim złomleny pieiad naszymi pazycijami. Kala Longwal i ŭ haju Dewill byli zajadłyje rukapasznyje bitwy, ale i tut worahi niczoha nie dajszli. Na pałudni ad Sommy, pry znacznaj raboci artyleryi z abodwych bakoŭ, adbity ataki worahoŭ z rucznymi hranatami pry Suakur.

Francuskije operacii na ŭschodzi ad Maasu proci forta Tiomon nie dajszli udaczy.

Uschodni front:

Na fronci kn. Leopolda Bawarskaho rasiejcy iznoŭ atakawali wialikimi siłami. Ŭczora paśla abiedu jany sześć razoŭ atakawali dwuma korpusami na wuczastku Skrobowo-Wyhoda, na ŭschodzi ad Haradyszcza. Ataki jduć dalej. Szturmowyje kołonny dwoch dywizij razbiwalisia ab naszy pazycii na Szczary, na paŭnocznym zachodzi ad Lachawicz. Straty worahoŭ nadta ciažkije.

U armiejskaj hrupie hien. Linsingena na paŭnocznym uschodzi ad Świniuch rasiejskije ataki byli spiersza udasznyje. Wiadducca kontrataki. Kala Postomytaŭ aŭstryjacka-wenhierskaje wojska adbiło rasiejski szturm proci piarednich pazycij.

29 lipnia.

Zachodni front:

U wakolicach Sommy — silnaja artyleryjskaja bitwa. U wakolicach Pozjer rażbity silnyje anhlickije ataki.

Na poŭnaczy ad Arra ahniom artyleryi žbit aeroplan worahoŭ.

Uschodni front:

Na fronci Skrobowo-Wyhoda bitwy skonczylisia karysna dla nas.

U armiejskaj hrupie hien. Linsingena rasiejcy razwili swaje ataki na fronci Stochoda i na paŭnocznym zachodzi ad Łucka. Na linii Stochoda ataki adbity z wialikimi stratami. Na paŭnocznym zachodzi ad Łucka woraham paśla czyślenych nieudacznyzh atak udałosia ŭreszci ŭwarwacca na naszy pazycii ŭ wakolicy Trystenia. My ŭziali nazad wojsko, katoraje stajało na tym bieiazi Stochoda. Na zachodzi ad Łucka my kontratakaj strymali rasiejskuju ataku.

Bałkanski front:

26 lipnia aeroplan worahoŭ paśla bitwy na pawietry zwaliŭsia ŭ woziero Dojran.

30 lipnia.

Zachodni front:

Ahoń worahoŭ miž Ankr i Sommaj dajszoŭ najwyszejszaj siły. Anhlickije ataki na Pozjer i Longwal niczoha nie dajszli. Na pałudni ad Sommy i na ŭschodzi ad Maasu — znacznyje bitwy artyleryi.

Kala la-Szalad paruczyk Baldamus žbiŭ swajho piataho woraha. Apryczi taho žbity pa adnym aeroplani u uschodnich Argonnach i na ŭschodzi ad Senhejm.

Uschodni front:

U hrupie armij h.-f. v. Hindenburga adbity silnyje patruli worahoŭ, pamykaŭszyjesia pierajści cieraz reku.

Wuczastak czyhunki Mołodeczna-Minsk, a tak sama wagzały ŭ Paharelcach i Haradziei udaczna zakidany bombami.

U wieczery rażbita naszym ahniom rasiejskaja ataka kala Skrobowa.

U hrupie armij Linsingena ataki worahoŭ paszyrylisia i uzmacawalisia. Jany iszli na ŭsiej linii ad Stobychwy, na paŭnocznym uschodzi ad Kowela, da Beresteczka. Jany złomleny z ahramadnymi stratami u worahoŭ — najbolsz užo zaszczytnym ahniom. Tolki u niamnohich miejscoch dajszło da rukapasznych bitw. Ŭwarwaŭszyjesia worahi byli atkinuty nazad abo strymany kontratakami. U naczy stary plan uziać nazad wojska z łuki Stochoda, na poŭnaczy ad czyhunki Kowel-Rowno, na karotkuju chordu spoŭnien biez praszkod worahoŭ.

Niemcy rychtujucca da mira.

HAMBURG. (W.T.B.). Senatar Sztammer, ciapieraszni cywilny hubernatar Antwerpena, 1 žniŭnia prynimaje na siabie pawinnaści impieratarskaho kamisara dziela padhatoŭki ekonomicznaho žyćcia na czas paśla mira.

Stanowiszcze Rumynii.

BERLIN. Karol Ferdynand daruczyŭ ministru-prezydentu Bratianu sazwać karonnuju radu, kab pastanawić, jakoje maje być stanowiszcze Rumynii. Buduć zaproszeny ŭsie partii.

Miž rusofiłami Jonesku i Filipesku ŭ sprawach zahranicznaj palityki panuje zhoda, ale jany nia hodziacca u sprawach unutranaj palityki, i nielha dumać ab kalicyjnym ministerstwi.

BUKARESZT. Minister Kontinesku zajawiŭ, szto czutki ab pastanowi zrabić mobilizaciju — niepraŭdziwyje.

HAAGA. Sekretar mižnarodnaho socyalistycznaho biuro atrymaŭ telehramu, szto predstaŭniki rumynskaj socyalistycznaj partii s pryczyny surjoznaho palitycznaho pałažeńnia Rumynii nia mohuć być na mižnarodnaj radzi.

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. (W.T.B.). 27/VII. *Rasiejski front:* Na ŭschodzi ad Beresteczka adbita rasiejskaja ataka. Nowyje zajadłyje ataki miž Styram i Radziwiłłowym rażbity s ciažkimi stratami. U wostrych rukapasznych bitwach rasiejcy byli atkinuty i pakinuli ŭ naszych rukach 1000 pałonnych.

Italjanski front: Kala Panewedžio — iznoŭ zajadłaja bitwa. Wielmi silny artyleryjski ahoń žmieniaŭsia pieszymi szturmami. Ŭsie szturmy adbity, i naszaje adważnaje wojsko udzieržało swaje pazycii.

WIENA. (W.T.B.). 28/VII. *Rasiejski front:* Na wierchnim Czeremoszy adbity niekolki rasiejskich atak. U wakolicach na poŭnaczy ad Brodoŭ worahi ŭczora szturmawali dalej uwieś dzień. Da poznaho wieczera jany byli adbity; tolki u aposznim nacznym szturmie hramady rasiejcoŭ ŭwarwalisia na naszy pazycii na ŭschodzi ad darohi z Leszniowa u Brody. Naszaje wojsko wiadzie dalej bitwu na pałudziennym kraju Brodoŭ.

Kaniec telehram na 4 stranicy.

Dwa hady wajny u cyfrach.

BERLIN. U kancy druhoha hodu złažyłosia hetkaje pałažeńnie na wajnie:

I. Centralnyje dzieržawy zawajewali Belhiju — 29.000 kw. kilom., paŭnocznuju Franciju — 21.000 kw. kilom., zachodniuju Rasieju—280.000 kw. kilom., Serbiju — 87.000 kw. kilom., Czornahoryju — 14.000 kw. kilom. Usiaho — 431.000 kw. kilom. — Sajuźniki zaniali: u Elzasie — 1.000 kw. kil., u Haliczynie i Bukowinie—21.000 kw. kil.; usiaho 22.000 kw. kil. Hod tamu nazad centralnyje dzieržawy zanimali byli 180.000 kw. kil., sajuźniki — 11.000 kw. kil.

II. Czysło pałonnych: u Niamieczczynie — 1.663.794, u Aŭstryi —942.889.

III. Niemcy ŭziali ad sajuźnikoŭ: 11036 harmat, 3450 kulemiotoŭ.

IV. S-pamiž ranienych i chworych u łazaretach wyzdarawieło 90,2%, pamierło—1,4%.

1. VIII. 1914—1. VIII. 1916.

Dzień 1 žniŭnia 1914 hodu doŭha budzie pamiatny ŭsiamu świetu: ŭ hety dzień paczałasia wajna miž Niamieczczynaj i Rasiejej, wajna, ŭ katoruju ubłutalisia za dwa hady ažno *trynadcać hasudarstw.*

Užo adna heta cyfra 13 pakazwaje, jakoj niaczutaj miery pawinna dajści krywawaja rasprawa. Dawoli skazać, szto wajuje biezmała ŭsia Europa, wajuje Japonija, wajujuć kołonii eŭropejskich dzieržaŭ u Azii, Afryce, Ameryce, Aŭstralii. Aprycz Ameryki i Kitaju, aprycz Szwecii, Rumynii, Hrecii, Hiszpanii i niekolkich drobnych hasudarstw usich czaściej świetu, pad aružžem staić uwieś rod czeławieczy. Z straszennym pralićciem krywi, z napružeńniem usich materjalnych i duchowych sił narodoŭ dwa hady jdzie niaczutaje, biezprykładnaje zmahańnie, — i kanca jaho nie widać.

Kali pryjszła wiestka, szto wajna miž Niamieczczynaj i Rasiejej abjaŭlena, — uzwaruchnuŭsia ŭwieś świet: było jasna, szto da hetaj pary bajcoŭ u śled pryłuczacca druhije. I praŭda: za Niamieczczynaj pajszła Aŭstryja, Tureczczyna, Boŭharyja; za Rasiejej — Francija i Belhija, Anhlija i Japonija, Italija i Portugalija, nia kažuczy ŭžo ab Czornahoryi, byŭszaj da swajej śmierci słuchmianaj słuhoj Rasiei, i Serbii— pierszym winawajcu wajny. A razam s tym, jak uźnimalisia ŭsio nowyje i nowyje wojny, razwiewalisia nadziei optymistoŭ, bytcym usio krywawaje dzieło zakonczycca skora — ŭ niekolki miesiacoŭ.

Kab ad paczatku wajny narody wiedali, szto ich ždže, niaczutaja miera straszenstw hetaj wajny mo' ustrymała by prastupnuju ruku, kinuŭszuju iskru ŭ porach... Ale tady — ŭ pierszyje dni nerwowaj haraczki nikomu i ŭ haławu nie prychodziło nieszta padobnaje da taho, szto nam dawiałosia pieražyć. „Szapkami zakidajem!“ — kazali kaliś rasiejskije „patryoty“, kali wiali narod na uboj na pala Mandžuryi. «Budziem śniedać u Karaleŭcu, a abiedać u Berlinie!» — czuli my hetkije słowy tut, u Wilni, ad ludziej, katoryje praz niekolki tydnioŭ tak haniebna ŭciakali z Uschodnich Prusaŭ....

Paśla dwoch hadoŭ wajny „stanowicca ŭsio bolej jasnym i toje, szto heta straszennaja wajna abyczym skonczycca nia može: nia može być, kab biaz śledu prajszoŭ niepamierny trud i muki miljonoŭ ludziej, zahublenaje szczaście i dola siamiej nialiczanych achwiar, złažyŭszych swaje hałowy na paloch bitw. Nia može być, kab zality krywioj czeławieczaj świet wiarnuŭsia na daŭnyje tory, kab iznoŭ zapanawała niawola, ździek i ucisk narodoŭ, katoryje prawinilisia adno tym, szto jany —słabyje! Nia može być, — bo druhoj takoj wajny nichto nia chocze, a jana budzie nieminucza, kali-b usio astałosia tak, jak było pierad wajnoj.

I nia može stacca, kab wiarnułosia staroje padniawolnaje žyćcio dla naszaj rodnaj Staronki, dla narodu Biełaruskaho, katory hetak ciažka pakutuje sto z liszkam hadoŭ. My wierym, szto tak, ci hetak, a sczeźnie haniebnaje jarmo, katoraje my dahetul nasili na swaim karku, i narod nasz, katory ŭ lichoj paniawiercy nawat imia swajo pryzabyŭ, ustanie da nowaho wolnaho i szczasnaho žyćcia na wolnaj Matcy-Ziamlicy!

SOFIJA. „Kambana“ drukuje zajawu adnej asoby, katoraja była dobra znajoma s pałažeńniem u Rasiei u krytyczny moment. Heta asoba kaže, szto nie Serbija, a Rasieja najbolsz winawata ŭ sarajeŭskim ubiŭstwie. Kiraŭniczyje kruhi baczyli ŭ erc-hercogu Ferdynandzi niebaspiecznaho praciŭnika ich imperjalistycznych planoŭ.

Ab wajennych pryhataŭleńniach można skazać woś szto.

Sałdatoŭ, dla katorych słužba ŭžo była skonczyłasia, dzieržali ŭ wojsku try lisznije miesiacy. 24 i 25 lipnia piachota, artyleryja i kawaleryja praježdžali cieraz Carskaje Siało na zachodniuju hranicu. Usich junkieroŭ zrabili aficerami, chacia zwyczajna heta robicca tolki u žniŭni. 26 lipnia byŭ mobilizowan bałtycki fłot. Kali była oficyalna apawieszczena ahulnaja mobilizacija, dyk papraŭdzi try czwierci krokoŭ dzieła hetaho byli ŭžo zrobleny.

SOFIJA. U serbskim hasudarstwienym archiwie boŭhary, katoryje prywiazli jaho z Nisza ŭ Sofiju, znajszli czernawik rukopisu rasiejskaho pasła Hartwiga ŭ Biełhradzi, s katoraho widać, szto daniasieńnia ab ubiŭstwie ŭ Sarajewie ždali ŭ Pieciarburzi ŭžo niekolki dzion.

Turki u Ukrainie.

Hetymi dniami z Berlina pryjszła wiestka, katoraja napeŭnie roŭna ździwiła jak worahoŭ, tak i pryjacieloŭ. Heta—telehrama, szto tureckaje wojsko jdzie ŭ Haliczynu dzieła padmohi aŭstryjakam.

Paśla taho, jak francuska-anhlickaje wojsko pakinuło połuostroŭ Gallipoli, silnaja i dobra nałažonaja tureckaja armija, katoraja stajała na poŭnaczy ad Gallipoli, kab baranić Konstantynopol, astałasia biaz dzieła. Złabyćcie Kut-el-Amary hetak sama zwolniło tureckije siły dla nowych zadacz. Rasiejskije pabiedy ŭ Armenii zasim nie mahli stanawić hroźby dla całaści Tureckaj dzieržawy. Kab dawać adpor anhliczanam, francuzam, serbam, albancam i inszym, katoryje sabralisia ŭ Sałonikach, chwataje boŭharskaj armii, uzmacawanaj niamieckimi atradami. Hetak bolszaja czastka tureckich wojsk nia mieła szto rabić, i jaje ciapier pasyłajuć u Haliczynu.

Niamieckije i aŭstryjackije hazety baczuć u hetym tolki znak zhodliwaści Tureczczyny z jaje sajuźnikami u wajennych sprawach. My — jak blizkije da Ukrainskaho narodu —baczym tut szmat bolej: heta ŭžo nia pierszy raz tureckaje wojsko idzie ŭ Bukowinu i Haliczynu. Praŭda, dahetul turki pajaŭlalisia ŭ hetych ziemlach tolki jak worahi. Mnoha krywawych sporak mieła Ukraina s Tureczczynaj, ale nie adny tolki sporki znaje historyja u ukrainska-tureckich adnosinach. Nie adzin raz Ukraina baczyła ŭ turkach nie worahoŭ, a pryjacieloŭ i sajuźnikoŭ. U druhoj paławinie XVII st. ukrainskije patryoty hladzieli na turkoŭ, jak na abaronu ad maskoŭskaj niawoli, a ŭ czasi wialikaj paŭnocznaj wajny ukrainski hetman Mazepa byŭ pasrednikam miž swaim paŭnocznym sajuźnikam Karolem XII i paŭdziennym—tureckim sułtanam. Paśla nieudaczy pad Pałtawaj Karol XII i Mazepa szukali prypynku ŭ sajuznaj Tureczczynie. Kali-ž Ukraina zusim papała pad maskoŭskaje jarmo, massa wolnych kazakoŭ pakinuli swaju staruju baćkaŭszczynu i szukali nowaj baćkaŭszczyny ŭ tureckich ziemlach.

U czasi suświetnaj wajny kiraŭniki ukrainskaho ruchu nie raz zwiertalisia z dakładami da tureckaho uradu i wystupali ŭ Tureczczyni z lekcijami i pramowami ab ukrainskaj sprawi. U Carhradzi (Konstantynopoli) atkryt addzieł Sajuza Wyzwaleńnia Ukrainy, katory wydaŭ cikawuju knižku: «Ruś—Ukraina a Maskoŭszczyna—Rasieja»...

I woś ciapier tureckaja armija idzie u aŭstryjackuju Ukrainu baranić i wyzwalać ukraincoŭ ad maskaloŭ. Ukrainski narod nia daść zatumanić sabie haławu maskoŭskim i kazkami ab „turkach-basurmanach“. Jon baczyć u ich pryjacieloŭ i zaszczytnikoŭ, katoryje byli kaliś worahami, ale umieli i družyć. I kali na toje wola Boža, to turkoŭ prywitaje i staraja stalica Ukrainy — Kijeŭ.

Hramadzkije orhanizacii.

Lisznie czasta czujem my ab tym, szto siła kožnaho narodu, kožnaho hramadzianstwa—u jaho *orhanizacii.* Ale, czujuczy hetkije hutarki, my redka hłybiej zadumywajemsia nad imi, redka ujaśniajem sabie, jak naležyć, ich znaczeńnie. Ciapier, kali žyćcio bolsz, czym kali, prymuszaje nas być orhanizowanymi, my pawinny zadzieržacca nad hetym pytańniem, pawinny sabie jasna skazać, jakaja patrebna orhanizacija, jak jaje naładzić.

Wiedama, orhanizacii jość roznyje — hetak sama roznyje, jak i czyślenyje patreby hramadzkaho žyćcia, dy kožnaja z ich maje na meci zdawolić taju ci inszuju patrebu hramadzianstwa. Pawodłuh hetaho baczym orhanizacii palityczyje, stanowyje i klasowyje, katoryje zmahajucca za prawy i wolu Kraju, stanu, klasy ci ŭsiaho narodu, dy kirujuć ich žyćciom; baczym orhanizacii kulturna-aświetowyje, meta katorych—szyryć świet u narodzi; dalej—orhanizacii ekonomicznyje, katoryje złuczajuć ludziej dla supolnaj pracy dzieła ich materjalnaho da-

S papierou Olhierda Obuchowiča.

(Hl. № 40 «Homana»).

1709—1916.

Dźwieści siem hadoŭ tamu nazad na pałtaŭskich paloch wažyłasia dola zachodnia-rusinskich narodoŭ Litwy i Polščy (ukraincoŭ i biełarusoŭ). Ad wyniku bitwy zaležało, pad czyje i jakije ŭpływy majuć padpaści wyszej nazwanyje narody. Błahaja dola tady sudziła pierewahu Maskowii. Z hetaho wynikło ŭsio toje, szto ad pałtaŭskaj bitwy i da naszych dzion dziejałosia u Biełarusi, Litwie, Ukrainie i Polščy. Wyhranaja makoŭcami bitwa pad Pałtawaj wydała jej uschodnia-sławianskije narody, katoryje apynulisia ŭ maskoŭskaj niawoli. I ot, pierš napierš Maskowija raspraŭlajecca z Ukrainskaj kazackaj wolnicaj, paśla adrywaje sabie Biełaruś, paśla adchwatywaje Litwu i čaść Polščy. Praz usio XIX stalećcie maskoŭskaja hasudarstwienaść uciskaje ŭsie hetyje narody, žadajučy strawić ich u swaim čerawi.

Ciapier, pad čas hetaj wajny, jak i 207 hadoŭ tamu nazad, idzie zmahańnie miž Rasiejej i siarednia-europejskimi dzieržawami za palityčnuju roŭnawahu. I ciapier, jak i tady, ad wyniku zmahańnia budzie zaležać, ci Biełaruś, Litwa, Ukraina i Polšča wyzwalacca ad ciažkaj niawoli maskoŭskaj, ci ŭsim hetym, a može ješče i inšym „ručejkam“ prydziecca zahinuć u „maskoŭskim mory“, prydziecca być straŭlenymi ŭ čerawi maskoŭskaho molocha...

Nižej my drukujemo wierš niabaščyka Olhierda Obuchowiča, pisanyj u 1900 hadu ŭ dzień pałtaŭskaj hadaŭščyny, u katorym jon kliče pomstu na Maskowiju u druhoj padobnaj bitwie za zniščenyje nadziei narodoŭ.

„Z hrobu Karola, s pola Pałtawy
Ustańcie, narodoŭ nadziei!“...

— tak kliče paet pomstu na kryŭdziciela našaho, katoraja asłabiła-by jaho i źniała-by z nas akowy maskoŭskaj niawoli.

Jazep Hulewič.

Duma a Karólu XII.

Zory paŭnočny kroŭju pyłajuć,
Sniežny čyrwoniuć prastory;
Ludziom warožby lichi zwieščajuć
Zoraŭ paŭnočnych razory.
Oś try małojcy,—z asobna kožny,—
Bajnyje dumy hnali z ukryćcia;
Na poŭnač kidali ŭzhlady trywožny
Z myślu, što strenuć u žyćci.
Toj karaleŭskaj žadaŭ karony, —
Nie dbaŭ ab čeść u patomnych,
Kab tolki djadem mieci złačony
Na swaich skroniach nikčomnych.
Hety, dzie poŭnač, zrodžen na cara,
Imperatoram mieŭ stacca,
Choć baranili narod i wiera
Ajčyźni z hruntu zmieniacca.
Dała abodwym złaja fortuna
Swaich daścihci namieroŭ:
Pieršy na Polšču kinuŭ całuny,
A toj rasšyryŭ moc caroŭ.
Trećci, na stromkaj apioršyś skali,
Dzie wili hniozny sakoły,
Dumaŭ prajnačyć złoj doli šali,
Nie dbaŭ ab ciažki mazoli.
Zory šyroka nieba krywawiuć,
Krywawiuć ziemli i wody,—
Hetak šyroka twajo razsławiać,
Manarše, imia narody.
K ščaściu narodoŭ, dźla ichnaj sławy
Ahnisto biło ŭ im serce...
Budźcież praklaty poli Pałtąwy
I ty, narodoŭ marderca!
Pamierkli zory, pamierkła sława,
Ruś u niawoli marnieje;
Z hrobu Karóla, s pola Pałtawy
Ustańcie, narodoŭ nadziei!

Olhierd Obuchowič.

brabytu, i t. d. Woś, siła hramadzianstwa—ŭ tym, kab mieć czym bolsz hetkich orhanizacij, katoryje złuczali-by niewialikije, słabyje siły paadzinokich ludziej dla supolnaj karyści. Ale porucz s tym hramadzkije orhanizacii — asabliwa ekonomicznyje — patrebujuć raboczych ruk, patrebujuć ludziej, katoryje specyalna — za płatu — nieustanna pracawali-by ŭ ich pawodłuh ahulnych nakazoŭ. Hetak, czym bolsz hramadzkich orhanizacij, czym macniej stajać jany na swaich nahach, tym bolsz ludziej — czlenoŭ taho-ž hramadzianstwa—majuć rabotu i zarabotak, majuć s czaho žyć, dy ŭ toj samy czas swaje siły addajuć *swajmu* hramadzianstwu. Razumieło heta rasiejskaje prawicielstwo: jano praz doŭhije hady starałosia „inorodcoŭ“ niedapuskać na słužbu u hramadzkich i kazionnych ustanowach u rodnym Kraju, a za toje prynimało ich u rasiejskich huberniach, kab pracawali dla *czužych*.

Ciapier, kali nasz Kraj prymuszen szmat u czym sabie dawać radu, wyjaŭlajecca asabliwa jarka znaczeńnie hramadzkich orhanizacij. Pomacz achwiaram wajny — z adnaho boku, aświeta narodu—z druhoha, dy ŭreszci praca dziela prakarmleńnia ŭsich — na ŭsio heta hramadzianstwo pawinno dać i hroszy i raboczyje ruki. A jak u nas zusim nima takich hramadzkich orhanizacij, katoryje rupilisia-by roŭna ab patreby ŭsich nacij, dyk kožnaja nacija pawinna naładzić swaje asobnyje—nacyonalnyje orhanizacii.

Dahetul u nas pierewažywali orhanizacii czužych nacij. Jany i rupiacca adno ab patreby swaich. A jak my nia majemo dawoli biełaruskich orhanizacij, dyk i naszy intelihientnyje siły, nia majuczy mahczymaści znajści rabotu u swaich i addawać swaje siły biełaruskamu narodu, ŭ pierewažnaj czaści słužać u czužych i pracujuć dla czužych.

Treba ŭsiož taki adznaczyć, szto hetki paradak užo paczynaje rujnawacca. Woś, tworacca biełaruskije ekonomicznyje orhanizacii — kooperatywy, katoryje dajuć u siabie rabotu i zarabotak biełarusam. Biełaruskije szkoły i achronki atkrywajuć darohu da pracy dla naszaho narodu ŭsim tym, chto jeszcze ŭczora pracawaŭ dla czužych ludziej — czasta s szkodaj dla biełarusoŭ. I czym bolej budzie hetkich biełaruskich hramadzkich ustanoŭ, tym bolsz synoŭ narodu wierniecca da pracy u jaho i dla jaho.

Woś u czym siła hramadzkaj orhanizacii, woś czamu stwaryć jaje i paszyryć — heta pierszaja nasza zadacza. Biełarusoŭ mnoha, dy ŭsie jany raspyleny, razsypany miž czužymi i hublajucca miž imi; nastaŭ czas sabracca nam usim razam, i tady swaimi rukami naładzim sabie nowaje žyćcio, stworym sabie hrunt, na katorym kožyn budzie mieć mahczymaść žyć sam i pracawać dla karyści ŭsich.

I. Mieleszka.

U Wilni i wakolicach.

× **Pomacz biełarusam.** Z Lozanny ad hr. Tyszkiewicza pastupiło na ruki Biełaruskaho Kamitetu: ad samoha hr. Tyszkiewicza 100 fr. i sabranyje im na biełarusoŭ 168 m. 38 fen.

Z summ, prysłanych z Lozanny na pomacz polskamu, litoŭskamu i *biełaruskamu* nasialeńniu Litwy Biełaruskamu Kamitetu wydany aprycz raniejszych 2.000 m. jeszcze 2.000 m.,—znaczyć, usiaho 4.000 m.

× **U Biełaruskim addzieli** na wystaŭcy rabotnych damoŭ idzie rabota nad apracowywańniem artystycznych prymiernikoŭ. Pracujuć niekolki wucznioŭ artystycznych szkoł, katoryje malujuć i wypaliwajuć na drewi, robiać kopii z wystaŭlenych ornamentoŭ i t. p. Hetak, apracza reźby na drewi, u skorym czasi budzie wystaŭlena mnoha dreŭlanych reczej z namalowanymi i wypalenymi ornamentami.

Cikawyje raboty robiacca na prostym sielanskim pałatnie z wyszywanymi narodnymi uzorami (s pajaskoŭ i t. p.).

× **Symfoniczny kancert.** „Ahulna-Rabotnicki Kultury Sajuz“ (M. Pahulanka 3, 10) ładzić 12 žniŭnia ŭ Bernardynskim sadzi papularny wieczer pa wielmi cikaŭnaj prahrami. Symfoniczny orkiestr u poŭnym składzi pad zahadam p. Wyležynskaho zyhraje znamienituju 5 symfoniju Bethowena, uroczystuju uwertiuru Czajkowskaho, twory Szopena, Moniuszki i insz. Wiadomaja skrypaczka p. Bohuszewicz adyhraje z orkiestram kancert Bethowena i insz.

U sadzi budzie ustrojena loteryja-allegri, bitwa kwietak, konfetti i t. d.

Dachod pojdzie na karyść rabotnickaj czajnaj pry Sajuzi.

Treba spadziewacca, szto meta wieczera i pakazanyje u prahrami muzykalnyje twory žbiaruć mnoha publiki. Ŭchod u sad ad 30 fen.

× **Ramieśnicki Sajuz.** Tutejszyje ramieśniki-žydy hetymi dniami atkrywajuć ahulny žydoŭski ramieśnicki Sajuz.

× **Dla handlowych znosin** miž Niamieczczynaj i ziemlami Ober Ost orhanizujecca Tarhowaja Pałata. Addziełу buduć ustrojeny ŭ Koŭnie, Wilni, Libawie, Biełastoku, Hrodnie i Mitawie. Upraŭleńnie — u Brombergu, Nowy Rynak 1.

× **Kurs rubla** iznoŭ uzros: pradaža—1.86 m., kupla—1.90 m.

× **Na kanalizacyjnych rabotach.** Silnyje daždžy aposznich dzion drenna adbilisia na kanalizacyjnych rabotach. Na niekatorych wulicach pachił hruntu wielmi znaczny, i z hetaj pryczyny ziamielnyje raboty szmat-dzie zality wadoj, i jany zasypalisia. Na niekatorych wulicach pałopalisia kanalizacyjnyje truby i asunuŭsia bruk.

× **Najwyszejszyje ceny na miaso** (apawieszczeńnie). Najwyszejszyje ceny na miaso ŭ detalicznym handli naznaczajucca s siahońniaszniaho dnia hetkije, liczuczy za rasiejski funt:

karoŭje miaso	1.70—1.90 m.
„ koszernaje	1.80—2.00 „
miaso biez kaściej (u kuskach abo rublenaje)	2.30 „
polendwica	2.45 „
cielacina	1.40—1.60 „
„ koszernaja	1.50—1.70 „
wantroba	1.30 „
letkije	0.80 „
tłustaść (łoj)	2.60 „

Hetaje apawieszczeńnie ŭ kožnym miejscy, dzie pradajecca miaso, pawinno być na widoczuym miejscy wywieszeno u niamieckaj, litoŭskaj, polskaj, biełaruskaj i žydoŭskaj mowach. Adbitki možna atrymać u addzieli spažyŭnych praduktoŭ pry niamieckim Hradanaczalniku u Kassie za płatu 25 fen.

Wilna, 29 lipnia 1916 h.

Niamiecki Hradanaczalnik
Pohl.

× **U sudzie.** Na aposznim zasiedańni akružnoha suda szawiec Barys Pagier, 35 h., rezczyk Sałаwiejczyk i žaleznadarožny rabotnik Stanisław Niemczyn za wyrab tałszywych hroszy i sprobu na heta zasudženy na 2 hady, 5 hadoŭ i 6 mies. u papraŭczy dom.

Za ubiŭstwa niaszlubnaho 2 miesiacznaho dziciaci 19-hadowaja Izabella Lisoŭskaja z Masalszczyny, pryznaŭszajasia, szto kinuła dzicia ŭ reku, bo rodnyje adwiarnulisia ad jaje i skazali ad ich wybiracca, zasudžena na 1 hod i 3 mies. u wastroh.

× **Ranniaja wosień.** Rabina, katoraja pierszaja abwieszczaje wosień i paśpiewaje tolki ŭ pаławinie žniŭnia, sioleta ŭžo ciapier blizka szto paśpieła, i zbor jahad jaje može paczacca ŭ pierszych dniach žniŭnia. Hetak sama i druhaja wosiennaja raślina — wieres — sioleta zaćwitaje szmat raniej, czym zaŭsiody. Haspadary sulaćranniuju wosień i ranniuju zimu.

List u Redakciju.

Jahomaściu Panu Radaktaru!

Pazwolcie nadrukawać dziela ahulnaho wiedama na stranicach pawažanaj Waszaj hazety nižej pisanaje.

Da wiedama Prawasłaunaho Kamitetu dajszło, szto niejkije asoby zbirajuć hroszy i inszyje zbory u karyść Prawasłaunych biednych. Kamitet liczyć swajoj pawinnaściu apawieścić, szto na hetkije zbory nikomu nijakich zawiereńniou i pounamoczyj Prawasłauny Kamitet nie wydawau. Usiakije achwiary dla prawasłaunych biednych pryjmajucca wykluczna tolki u Kamiteci, Wostrabramskaja wul. d. № 10.

Marszałak Protojerej
M. Holenkiewicz.

20/13 Lipnia 1916 h.

ZUSIAHO KRAJU.

Rabotnickaja straŭnia.

BIEŁASTOK. Tutejszaja rabotnickaja straŭnia wydaje pa 700 abiedoŭ u dzień. Abied składajecca s talerki zupy i kuska chleba. Pаławinu abiedoŭ wydajuć darma. U straŭniu chodziać: 285 tkaczoŭ, 80 harbaroŭ, 105 kraŭcoŭ, 16 piekaroŭ, 21 szawiec i 108 inszych prafesij. Miesto daje straŭni znacznuju padmohu.

Tkaczy z dźwiech fabryk swajej achwotaj pastanawili płacić padatak na rabotnickuju straŭniu.

Zbor uradžaju.

BIEŁASTOK. Paczaŭsia zbor žyta. Uradžaj—wyszej siaredniaho. Bulba uradziła dobra.

HRODNA. U Hrodzienszczynie pierszaja kaśba kaniuszyny ŭžo adbyłasia i zbor zabaspieczen. Ciapieraszuije daždžy sulać dobry druhi zbor.

Niedazwoleny wyrob masła.

BIEŁASTOK. Pry Kupieckaj wulicy u d. № 44 atkryta patajnaja masłabojnia

Litouski Statut
i jaho historyja.

(Hl. № 46, 47 i 48 „Homana“).

II statut, zaćwierdženy ŭ 1566 hadu, nie byŭ zusim dawiedzien da kanca, šmat u im niezakončenaho. Dy toj nowy ład u hasudarstwi, katory pierestraiwali ad samych asnoŭ, nie znajszoŭ ješče miejsca ŭ zakonach.

U Lublinie ŭ 1569 hadu palaki damahalisia, kab u Litoŭskim Statucie byli źmienieny punkty, niekarysnyje dla palakoŭ,—kab palakam pazwolili wolna sialicca ŭ Litwie, kuplać ležačaje mieńnie, zanimać urady. Dziela hetaj sprawy ŭ Lublinie wybrali asobnuju kamisiju, ŭ katoraj pracawaŭ wiadomy Wilenski Wojt Rotundus (Melecij). Jej zahadali zakončyć papraŭki u Statuci i, miž inšym, pierehladzieć pytańnie ab palakach u Litwie. Kamisija pracawała doŭha, dy hetaje pytańnie razhledali na sejmikach i na hłaŭnym litoŭskim zjeździ (katory zaniaŭ miejsco litoŭskaho sejmu).

Ab Lublinskaj unii chodzić mnoha niepraŭdziwych hutarak. Litwy, jak asobnaho hasudarstwa, jana zusim nie kasawała, — tolki unija zamiest asabistaj stałasia parlamentarnaj. Raniej supolnym dla Litwy i Polščy byŭ tolki haspadar; adhetul že ustanoŭlen i supolny sejm, katory wydawaŭ asobnyje zakony dla Litwy, asobnyje dla Polščy, — ale samyje zakony, sudy, ministry, urady byli ŭ kožnym hasudarstwi roznyje. Papraŭdzi-ž niezaležnaść Wialikaho Kniaźstwa litoŭskaho sčezła ŭ 1731 h.

Litwa pomniła, jak adbyłosia złučeńnie s Polščaj, pamiatała, što apošniaja ŭ biadzie jej nie pamahała, — i skora paśla zjednańnia da unii achładzieli i tyje, chto byŭ bližej da Polščy. Tak, litoŭskaja šlachta žbirałasia na swaje sejmy, nazywajučy ich prosta zjezdami, niedapuskała palakoŭ miešacca u swaje sprawy, tolki čaściu źmianiła pałažeńnie palakoŭ u Litwie i t. d.

U 1581 hadu byŭ ustanoŭlen Hałoŭny Litoŭski Trybunał — najwyšejšy sud uLitwie.

U 1588 hadu skončeny papraŭki Statuta; rabota heta pajšła šybka, kali za jaje ŭziaŭsia znamienity hasudarstwieny muž, Lew Sapieha. Z hetymi papraŭkami jaho zaćwiardziŭ hłaŭny litoŭski zjezd i padpisaŭ karol—biez nijakaho učaścia palakoŭ, i ŭ im astalisia ješče ahraničeńnia dla apošnich, chacia ich značna źmiahčyli.

Hety Statut, nazywany nowym abo trejcim, byŭ nadrukowan u Wilni — u Mamoničoŭ u tej mowi, ŭ jakoj i napisan: pa biełarusku. Na polskuju mowu pieretłumačyli i nadrukawali jaho pa-polsku ŭ 1614 hadu — tak sama ŭ Wilni.

Žyćcio nie stajało na miejscy. Patreby i wymohi jaho razwiwalisia, i pawodłuh hetaho Sejm pastanaŭlaŭ nowyje zakony. Sejm byŭ supolny s palakami, ale hetyje apošnije nie miešalisia da zakonoŭ, naznačenych dla adnej tolki Litwy. Takije sejmowyje pastanowy nazywalisia Konstytucijami. Jany źnieniali i dapaŭniali Litoŭski Statut, — dyk ich trebało ŭpisywać u samy Statut. Na heta Sejm nie raz naznačaŭ kamisii, a pawietowyje sejmik i nasiedali, kab papraŭki byli zrobleny čym skarej,—ale rabota niejak nie šła. Litoŭskaja šlachta razam s polskaj zdaleła skora zrujnawać naładženaje žyćcio hasudarstwa, i ŭ XVIII stalećci blizka 50 hadoŭ Sejmy ničoha nie mahli rabić, bo ich sama-ž šlachta zrywała.

Polšča nia mieła swajho akuratnaho statuta, a Litoŭski Statut wymahaŭ paprawak. Woś, u kancy XVIII st. było pastanoŭleno wydać supolnyje zakony dla Litwy i Polščy. Dziela hetaho wybrali Zamojskaho, katoramu było zahadano apracawać nowy Statut. Spoŭniŭšy swaju zadaču, Zamojski nadrukawaŭ swoj prajekt i padaŭ šlachcie na sejmi u 1780 hadu, kab z im paznajomiłasia. Šlachta była strašeńnie niezdawolena nowym Statutam: u im Zamojski pryznawaŭ „mužyka“ za čeławieka, katoraho zakon tak sama pawinien baranić, jak usich. Aburenaja šlachta, bajučysia atkazu za swaje pastupki, atkinuła prajekt Zamojskaho, a nadrukawanyje knihi pastanawiła spalić i nikoli hetkich zakonoŭ nie dapuskać.

(Dalej budzie).

Widać, darażynia i niedastatak masła padbili haspadara na hety krok, za katory nakładajecca kara.

Patajny szynok.

HRODNA. Pry Uśpienskaj wulicy u adnaho handlara atkryli patajny szynok. S pryczyny naruszeńnia hetym monopolnaho prawa upraulenńia sprawa idzie u sud.

Kraža.

BIELATOK. U naczy złodziei ułamalisia u mylawarnia i zabrali mnoha myła.

Roznyje wiestki.

HRODNA. Tut zjawilisia na toržyszczy pierszyje jabłyki. Funt zusim niaśpiełych jabłykou pradajuć pa 20 fen.

U pawietach Wižejny i Filipowo s pryczyny czyślenych prypadkou szału ustanoulen karantin dla sabak.

Ubiŭstwo.

WIŁKOWISZKI. Na aposznim zasiedańni akružnaho suda sudzili 18-ci hadowaho dziaciuka za paranieńnie na śmierć 7-hadowaho chłopczyka haspadara B. Winawajca dastaŭ byŭ ad swajho dziadźki 50 rub. na kuplu karowy. U darozi jon ubaczyŭ chłopca, katory paświŭ karowu i dwoch cielat niedaloka ad baćkawaj chaty. Toj dziaciuk nadumaŭ zabić chłopca, zabrać karowu, a hroszy na kuplu schawać sabie. Winawajca zasudžen na 10 hadoŭ aresztanckich rot.

S Kurlandii.

U Kaleten, Elkasen i inszych parachwijach pałudziennaj czaści Hazenpockaho pawietu sioleta wielmi ŭdalisia jaryje pasiewy i aziminy. Dobryje trawy i kaniuszyna, ale, na žal, źbirać ich nie daje kiepskaja pahoda.

Wizytacija.

MITAWA. R.-katalicki dziekan Kurlandii, Łukszo, adbyŭ wizytaciju Libawy, Połangena i Altenburga. Jon pajedzie ŭ Tukkum, Liwenhof, Liwenberzen, Mitawu, Paŭske, Szenberg i Kurmin.

Niadazwolenaja schodka.

LIBAWA. Krawiec Jan Wans, z Rutsaŭ, naładziŭ loteryju i sazwaŭ na rozyhrysz usich, chto braŭ bilet. Za ustrojstwo niedazwolenaj schodki jaho pakarali.

WIESTKI Z RASIEI.

—s—

Z hramadzkaho žyćcia.

Ministerski kryzis.

Pawodłuh tradycii, pradsiedacielem rady ministroŭ byŭ zaŭsiody minister unutrenych spraŭ. «Uśmireńnie» „unutrenych worahoŭ" prawicielstwo zaŭsiody liczyło najważniejszaj sprawaj, i zatym minister unutrenych spraŭ mieŭ poŭnuju ŭłaść i byŭ zusim niezaležny. Kali-ž nie minister unutrenych spraŭ zanimaŭ miejsco pradsiedaciela, dyk prynamsi minister finansoŭ byŭ hłaŭnym kiraŭnikom palityki Rasiei. Heta bywało tady, kali ministram finansoŭ byŭ czeławiek bolsz wydatny, jak u swaim czasi Witte i Kokowcew. Hetkaje niapisanaje prawo, ustanoŭlenaje czuć-szto nie ad czasoŭ Gorczakowa, ciapier naruszeno. Minister-prezydent Sztyrmer paśla ministerskaho kryzisa zaniaŭ miejsco ministra zahranicznych spraŭ.

Naznaczeńnia b. ministra sudoŭ, Chwostowa, na miejsco ministra ŭnutrenych spraŭ spadziewalisia ŭ rasiejskim hramadzianstwi ŭžo daŭno. Užo pad-czas Goremykina jon mieŭ poŭnuju wieru cara. Jak wiadoma, tady byŭ prajekt naznaczyć Goremykina hasudarstwienym kancleram i ministram zahranicznych spraŭ, a Chwostow liczyŭsia by zastupajuczym miejsco ministra-prezydenta. Ministram sudoŭ Chwostow byŭ kala hodu. Chacia jon nie skrywaŭsia, szto jon — reakcyonier, jon wioŭ siabie dawoli korrektna jak u Dumie, tak i za mieżami jaje. U palitycznych kruhach dumajuć, szto Chwostow budzie wiaści dalej unutrenuju palityku Sztyrmera, i hetaj źmienaj mała zanimajucca.

Za toje naznaczeńnie czlena Hasud. Rady Makarowa na miejsco ministra sudoŭ wyzwało wielmi nieprychilny pryjom u liberalnym hramadzianstwi i dumskich kruhach. Makarow byŭ ministram unutrenych spraŭ u czasi pamiatnaj lenskaj trahiedii. Jon skazaŭ tady «istinno-ruskije» słowy s pryczyny razstrełu rabotnikoŭ na Lenie: „tak było, tak i budzie". Kali trebało zrabić pawarot u lewa, dyk na miejsco Makarowa naznaczyli byli ministram unutrenych spraŭ „liberalnaho" Makłakowa. Szto jary reakcyonier Makłakow, raŭnujuczy da Makarowa, moh jeszcze liczycca liberałam, — heta ŭžo dawoli dobra pakazwaje, chto taki Makarow! Paśla naznaczeńnia ŭ Hasud. Radu Makarow, kab «wysłužycca» pierad czornasociencami, byŭ razam z Makłakowym i Szczegłowitowym na czornasocienskim zjeździ ŭ Pieciarburzi. Nielha sumlewacca, szto nawat i ciapieraszniaja Duma budzie zanimać u adnosinach da Makarowa rezka opozycyjnuju i nieprychilnuju pazyciju. Na hetym usie rasiejskije hazety roznych partij zusim zychodziacca.

Kala naznaczeńnia Sztyrmera.

PIECIARBURH (W.T.B.). P.T.A. danosić:

Wiarnuŭszysia z hłaŭnaj kwatery minister-prezydent, minister zahranicznych spraŭ, Sztyrmer apawieściŭ, szto prynimaje ministerstwo ŭ czasi, kali ŭsie siły treba pakirawać na toje, kab zwajewać upornaho woraha. Jon ćwiorda wieryć, szto pabieda budzie na staranie Rasiei i jaje sajuźnikoŭ. Winawata ŭ wajnie Niamieczczyna, i jana wiadzie jaje tak, szto zdabyła sławu poŭnaj niepaszany da cywilizacii. Usie pawinny kirawacca tolki adnym mahutnym kliczem: „Wajna da poŭnaj pabiedy!" U hety moment Sztyrmer nia budzie paruszać pa-adzinokich spraŭ, nawat hetak ważnaj sprawy, jak sławianskaje pytańnie. Ciapier nie para hawaryć, a treba rabić.

BERN. Minister-prezydent Sztyrmer pasłaŭ francuskamu ministru-prezydentu Brianu telehramu, ŭ katoraj sulić poŭnuju jednaść abiedźwych staron na wajnie. Brian atkazaŭ u takim že duchu.

Orhanizacija anarchistoŭ.

BERLIN. Pieciarburskaja „achrana" raskryła szyroka paszyrenuju anarchistycznuju orhanizaciju, katoraja zanimałasia niszczeńniem hasudarstwienych ustanoŭ, asabliwa fabryk amunicii. Każuć, szto orhanizacija heta naładziła była sieć swaich ahientoŭ pa ŭsiej staranie.

Pažar na Niewie.

PIECIARBURH. U toj aŭtorak u niekolkich miejscoch zrazu zapaliŭsia dreŭlany Dwarcowy most. Barży, s katorych jon składajecca, zapaliŭszysia papłyli k Wasileŭskamu ostrawu, hdzie uźniaŭsia wialiki pažar. Inszyje z ich padpalili 12 wialikich parachodoŭ i pławuczyje doki Puciłoŭskaho zawodu. Tajnaja palicija padazrewaje tut ruku anarchistoŭ, katoryje chacieli spalić usie budoŭli, patrebnyje dla wajennych met.

Narodnyje razruchi.

KRONSZTADT. Tut byli wialikije razruchi s pryczyny niedachwatki spažyŭnych praduktoŭ. Sałdaty i asabliwa matrosy spahadali narodu. Palicija nie mahła pieraszkodzić razhromu adnej kramy s spažyŭnymi praduktami.

Niedachwatka wuhalla.

MASKWA. „Russk. Sł." danosić s Charkowa:

U horadzi zusim nima kamiennaho wuhalla. Kali jaho nie padwiazuć cieraz dwa dni, dyk usie miestowyje ustanowy buduć prymuszeny spynić rabotu. Buduć strymany elektryczny tramwaj i elektrycznaje aświetleńnie.

Kala wajny.

Na fronci.

SZTOKHOLM. Oficyalnaja hazeta wajennaho ministerstwa, «Russkij Inwalid», pisze, szto za aposzni czas znacznych pieramien na wajennych teatrach nima. Praŭda, ŭ wakolicach Ryhi atakami ŭdałosia zdabyć niekolki akopoŭ, ale, bajuczysia, kab ich nie akrużyli, rasiejcy byli prymuszeny ich pakinuć. Treba pryznacca, szto siła niamieckaho atporu—bolszaja, czym možna było spadziewacca.

Straty aficeroŭ.

BERLIN. Szwedzkije hazety danosiać, szto straty rasiejcoŭ aficerami ad 1 czerwienia dachodziać 24.400 dusz. Niekatoryje pałki hwardii, ŭ tym liku Wyborski, stracili ŭsich swaich aficeroŭ. 2900 sałdatoŭ i unteraficeroŭ atrymali czyn praparszczyka, kab zapoŭnić chacia by czaść wakansij.

Niamiecki nalot.

BERLIN. Na rasiejski aerodrom Lebara na Cerli 27 lipnia iznoŭ zrobleny dwa naloty niamieckich latuczych eskadr: ranicaj i ŭ wieczary. Nia hledziaczy na silny atpor, było widać znacznuju udaczu na stancii. Adzin budynak stancii latuczaho fłotu spaliŭsia.

Nabor miž kaczeŭnikami.

BERLIN. „Voss. Ztg." pisze, szto car zahadaŭ czym skarej zrabić nabor spamiž kaczujuczaho nasieleńnia Europejskaj i Azijackaj Rasiei ad 19 da 43 hadoŭ, u tym liku s-pamiž kałmykoŭ, sachalinskich inorodcoŭ, kaczeŭnikoŭ centralnaj Azii i paŭnoczna-uschodniaho Sibiru.

Pierehawory s Szwecijej.

ŽENIEWA. Danosiać, bytcym miž Szwecijej i Rasiejej u aposznim czasi adbywalisia pierehawory ab Alandzkich wyspach. Pawodłuh hetych czutak, Rasieja hatowa paśla wajny addać Szwecii ŭwieś Alandzki archipelag.

Sekretar dumskaj finansowaj kamisii, byŭszyj u Sztokholmi, paćwiardziŭ heta.

Z usiaho świetu.

Hrožba pahibiellu.

LONDYN. Tutejszyje hazety piszuć:

Anhlickije inženiery pierakonany, szto Panamski kanał scześnie. Kala Kulebra-Kut iznoŭ zawaliwajecca ziemla. Akazywajecca, szto ŭsia heta wakolica — heta ahramadnaje bałota.

TELEHRAMY.

Aŭstryjackije apawieszczeńnia.

U siaredzinie lipnia worahi paśla czatyroch-tydniowaj pieradyszki paczali iznoŭ nastupleńnie na Wałyni. Uwieś rezultat jaho wyjaŭlajecca ŭ tym, szto nasz front na szyryni 80 kilometroŭ adcisnut nazad u hłybinia bolej 15 kilometroŭ. Hety nieznaczny wyihrysz miejsca worahi apłacili ciažkimi bitwami i ahramadnymi stratami.

Italjanski front: Kala Lagi patrul zachapiŭ 1 aficera i 27 sałdatoŭ u pałon. U wakolicach Panewedžio— silny artyleryjski ahoń worahoŭ.

---

27 lipnia naszy marskije latuczyje eskadry atakawali Otranto, Mona, Bari, Džiowinacco i Molfetta. Widać było silnyje ŭzrywy i pažary, asabliwa ŭ Bari. Nia hledziaczy na zajadły abstreł, naszy eskadry wiarnulisia nazad biez nijakich szkod.

WIENA (W.T.B.). 29/VII. *Rasiejski front:* Na pałudni ad Dniestra rasiejskaja ataka zadzierżana nami pierad druhoj linijej. Miž Turjej i czyhunkaj Rowno-Kowel naszaje wojsko, stajaŭszaje pierad Stochodam, uziato za reku. Kala Sokula adbita rasiejskaja massowaja ataka.

WIENA. (W.T.B.). 30/VII. *Rasiejski front:* Bitwy ŭ Haliczynie i Bukowinie iduć z niezmienszanaj zajadłaściu. Worahi szturmawali dalej u dzień i ŭ naczy. Hdzie rasiejcy, jak naprykład na zachodzi ad Łucka proci armii hienerała-anszefa Tecztianskaho, na moment uwarwalisia ŭ naszy akopy, jany byli wykinuty kontratakami.

Italjanski front: Biez znacznych prypadkoŭ.

Z Irlandii.

LONDYN. (W.T.B.). Irlandziec Dillon zažadaŭ u Nižniaj Pałaci, kab prawicielstwo apawieściło swoj prajekt, jaki maje być urad u Irlandii.

Pawodłuh „Times", pawaha prawicielstwa mnoha paciarpieła s pryczyny nieudaczy pierehaworoŭ ab aŭtonomii Irlandii. Ŭsia irlandzkaja partija budzie zaŭsiody na staranie oppozycii.

MANCZESTER. „Gwardien" drukuje piśmo słaŭnaho piśmiennika Szoŭ, katory zastupajecca za Kazementa. Pawodłuh Szoŭ, Kazementa treba liczyć za wajenna-pałonnaho. Dla Anhlii bolszuju wahu maje hramadzkaja dumka druhich hasudarsw, czym zdawoleńnie paczućcia pomsty. Kazementa u Irlandii buduć uważać za nacyonalnaho hieroja, kali jaho razstrelajuć.

HAAGA. 39 irlandzkich nacyonalistoŭ zwiarnulisia da Askwita z radaj pamiławać Kazementa dziela palitycznych met.

LONDYN. Nižniaja Pałata wykluczyła da-czasu irlandzkaho nacyonalista Ginela.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar W. Łastoŭski.